

Opleiding Orkestdirectie – Hervorming

Uit gesprekken met zowel afgestudeerden als docenten valt af te leiden dat de opleiding "Orkestdirectie" aan de Vlaamse conservatoria ontoereikend is om aspirant-dirigenten op voldoende wijze voor te bereiden op de uitoefening van een professionele functie als dirigent van een symfonisch orkest.

De huidige dirigentenopleiding is hoofdzakelijk gericht op het verwerven van muziektechnische kennis. Nochtans geven docenten, dirigenten én musici aan dat goed orkestraal leiderschap een heel aantal niet-muziekgerelateerde vaardigheden vereist, zoals : krijgen en geven van feedback, motivevend/inspirerend leiding geven, ...

Belangrijke facetten van goed dirigentschap, zoals constructief leiderschap, effectieve communicatie en kennis inzake groepsdynamische processen, dienen verworven te worden door jarenlange ervaring. Een stageopleiding, gekoppeld aan het studietraject, zou het professionele leerproces aanzienlijk kunnen versnellen. Deze stageopleiding is er op dit ogenblik niet, of alleszins in tijdsduur onvoldoende.

Pas afgestudeerde dirigenten worden tijdens hun eerste professionele samenwerking met een klassiek orkest als het ware voor de leeuwen geworpen, zonder dat hun reeds de kans werd geboden om de nodige ervaring op te doen inzake het intermenselijke aspect van orkestraal leiderschap.

Het gebrek aan essentiële kennis inzake vermelde facetten zorgt ervoor dat het huidige leerproces en de werkervaringen van pas afgestudeerde dirigenten vaak zo ontgoochelend en demotiverend zijn dat velen er al snel de brui aan geven. Op deze manier ziet het departement Onderwijs een aanzienlijk deel van zijn investering in de opleiding "Orkestdirectie" verloren gaan.

Als gevolg hiervan zijn Vlaamse orkesten genoodzaakt de Vlaamse schaarste aan goed opgeleide dirigenten op te vullen door het aanwerven van buitenlandse dirigenten, die hierdoor tevens forse honoraria kunnen vragen. In landen zoals Nederland en Duitsland krijgen aspirant-dirigen-

ten namelijk wel de kans om tijdens of vlak na hun studies een begeleide praktijkervaring op te doen, waardoor ze sneller en beter in staat zijn een symfonisch orkest op een behoorlijke manier te leiden.

Buitenlandse dirigenten hebben vaak opvattingen over klankkleur en speelwijze die aanzienlijk verschillen met de Vlaamse overtuigingen, waardoor hun aanstelling het behoud van het Vlaams cultuurhistorisch patrimonium in gevaar brengt. Uiteraard kan deze invloed ook bekeken worden als een verrijking van onze Vlaamse muzikaliteit, maar het zou jammer zijn indien onze eigen onderwijsinstellingen niet in staat zijn het voortbestaan van het eigen cultuurhistorisch patrimonium te verzekeren.

Als mogelijke oplossingen zou men aan de opleiding "Orkestdirectie" een stage kunnen verbinden, die tijdens of vlak na de studies plaatsvindt, waarbij aspirant-dirigenten toegewezen worden aan Vlaamse orkesten en onder begeleiding van een gediplomeerde mentor of coach de nodige werkervaring kunnen opdoen. Deze stages zouden bijvoorbeeld ook tijdens schoolvakanties georganiseerd kunnen worden indien men de stageopleiding meer wenst te spreiden over het studietraject. De financiering van zo'n stageopleiding wordt in feite terugverdiend door de Vlaamse orkesten, die geen grote bedragen meer moeten betalen voor goed opgeleide dirigenten uit het buitenland.

Tevens zou men colleges inzake leiderschap, effectieve communicatie, groepsdynamica, managementvaardigheden, ... kunnen organiseren, tijdens welke studenten "Orkestdirectie" met elkaar in interactie kunnen treden en communiceren. Ook zou men aspirant-dirigenten de kans kunnen geven om tijdens schoolconcerten het orkest te dirigeren, terwijl dat nu doorgaans door een docent gebeurt.

Om dit alles (o.a. financieel) haalbaar te maken, is ten slotte een betere samenwerking noodzakelijk tussen de verschillende Vlaamse hogescholen (Brussel, Antwerpen, Gent en Leuven).

1. Werd de minister in het verleden reeds gewezen op de ontoereikendheid van de opleiding "Orkestdirectie" en welke stappen heeft hij reeds ondernomen om dit probleem aan te pakken ?
2. Welke voorstellen zijn volgens de minister haalbaar teneinde een preprofessionele praktijkervaring te koppelen aan de dirigentenopleiding ?

3. Heeft de minister reeds initiatieven ontwikkeld om een betere, meer constructieve samenwerking tussen de vier Vlaamse muzikale hogescholen te bewerkstelligen ?

Antwoord

De opleiding "Orkestdirectie" past integraal in de vigerende hogeronderwijscultuur en de daarmee samenhangende relatie tussen het hogeronderwijsveld en de overheid.

Het doel van elke opleiding is dat de afgestudeerden de nodige basiscompetenties verwerven om optimaal het beroepsleven binnen te stappen. De hogescholen genieten evenwel de volledige autonomie met betrekking tot de samenstelling van het opleidingsprogramma. Deze autonomie betreft zowel de inhoud van het programma als de concrete organisatie van de opleiding, met inbegrip van de verhouding tussen theoriegerichte en praktijkgerichte opleidingsonderdelen. De overheid komt daar als dusdanig niet in tussenbeide.

De reglementering met betrekking tot de opleidingen hoger onderwijs biedt evenwel stimulansen voor de instellingen om terdege aandacht te besteden aan een optimale voorbereiding van de studenten op hun latere beroepsuitoefening.

Enerzijds zijn de hogeschoolopleidingen gestoeld op beroepsprofielen die in overleg met de beroepswereld zijn opgesteld. De beroepsprofielen bevatten de noodzakelijke competenties voor de beroepsuitoefening. De hogescholen hebben uit deze beroepsprofielen het beroepsopleidingsprofiel gedistilleerd en dit aangevuld met competenties van meer algemeen socio-maatschappelijke aard. Het opleidingsprogramma, het curriculum, beoogt de realisatie van basiscompetenties.

Anderzijds is er de kwaliteitszorg. Het verwerven door de studenten van de noodzakelijke basiscompetenties is een element van de interne en externe kwaliteitszorg van de instellingen hoger onderwijs. Daarenboven zal het accreditatieorgaan daar ongetwijfeld ook rekening mee houden bij het vaststellen of een opleiding al dan niet voldoet aan de vereiste kwaliteitsnormen.

De regelgeving biedt aan de hogescholen het kader om samenwerkingsakkoorden af te sluiten. Ook op dit gebied komt de overheid niet rechtstreeks tussenbeide.

Binnen deze context kan ik op de vragen het volgende antwoord geven.

1. Er zijn mij geen meldingen bekend omtrent de ontoereikendheid van de opleiding "Orkestdirectie". Ik ben er daarenboven van overtuigd dat het accreditatieproces voldoende stimulansen bevat voor de hogescholen om de opleiding terdege uit te bouwen.
2. De samenstelling van het opleidingsprogramma, met inbegrip van de verhouding tussen theoriegerichte en praktijkgerichte opleidingsonderdelen, behoort volledig tot de autonomie van de hogescholen. Ik acht het niet wenselijk om daar van overheidswege sturend in op te treden.
3. De samenwerking tussen de hogescholen is ook gesitueerd binnen de autonome werkingssfeer van de hogescholen. Ook hier acht ik het niet nuttig om van overheidswege sturend op te treden.